

شفافیت در هزینه‌های انتخاباتی

تالیف: فاطمه رئیسی

به نام خداوند مهربانی‌ها

شفافیت در هزینه‌های انتخاباتی

تالیف:

فاطمه رئیسی

انتشارات موجک (ناشر دانشگاهی)

سرشناسه: رئیسی، فاطمه، ۱۳۴۸-

عنوان و نام پدیدآور: شفافیت در هزینه‌های انتخاباتی / تألیف فاطمه رئیسی.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات موجک، ۱۴۰۱.

مشخصات ظاهری: ۱۲۲ص.

شابک: ۵-۵۲۴-۹۹۴-۶۰۰-۹۷۸، ۱۴۹۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۱۱۹]-۱۲۲؛ همچنین به صورت زیر نویس.

موضوع: انتخابات - ایران

موضوع: Elections -- Iran

موضوع: انتخابات -- ایران -- امور مالی

موضوع: Campaign funds -- Iran

موضوع: شفافیت در دولت - ایران

موضوع: Transparency in government -- Iran

موضوع: انتخابات -- امور مالی -- قوانین و مقررات - ایران

موضوع: Campaign funds -- Law and legislation-- Iran

رده بندی کنگره: JQ۱۷۸۹

رده بندی دیویی: ۳۲۴/۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۸۹۵۸۶۴۰

انتشارات موجک (ناشر دانشگاهی)

واتساپ: ۰۹۳۶۳۰۳۱۲۵۸ کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز پخش: ۰۲۶۳۲۷۰۵۳۱۸ - ۰۲۶۳۲۷۰۲۶۵۹ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳ - ۰۲۱۶۶۴۲۹۷۳۳

ایمیل: mojakpublication@yahoo.com

سایت: www.mojak.ir اینستاگرام: mojakpublication

عنوان: شفافیت در هزینه‌های انتخاباتی

تألیف: فاطمه رئیسی

مشخصات ظاهری: ۱۲۲ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول: تابستان ۱۴۰۱، تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۱۴۹۰۰۰۰ ریال، شابک: ۵-۵۲۴-۹۹۴-۶۰۰-۹۷۸

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات موجک محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتوکپی، چاپ کتاب و ... را ندارد. متخلفین به موجب بند ۵ ماده قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

پیش‌گفتار ۱۱

فصل اول: کلیات ۱۳

۱-۱ تشریح موضوع کتاب ۱۳

۲-۱ اهمیت موضوع ۱۵

فصل دوم: انتخابات، تعاریف، تاریخچه و اهمیت آن ۱۷

۱-۲ مقدمه ۱۷

۲-۲ مفهوم انتخابات ۱۷

۳-۲ ویژگی‌های انتخابات ۱۹

۴-۲ مبانی نظری انتخابات ۲۰

۱-۴-۲ کرامت انسانی ۲۰

۲-۴-۲ اصل برابری سیاسی و آزادی سیاسی ۲۲

۳-۴-۲ حق تعیین سرنوشت ۲۲

۵-۲ اهمیت انتخابات در ایران ۲۳

فصل سوم: اصول حاکم بر انتخابات در ایران ۲۷

۱-۳ مقدمه ۲۷

۲-۳ اصول ارزشی و ماهوی ۲۷

۱-۲-۳ آزادی سیاسی ۲۸

- ۳۰..... ۲-۲-۳ عدالت سیاسی
- ۳۱..... ۳-۲-۳ اصل عدم تبعیض
- ۳۱..... ۴-۲-۳ اصل حاکمیت قانون
- ۳۳..... ۳-۳ اصول کارآمدی و رویه‌ای
- ۳۳..... ۱-۳-۳ منصفانه بودن
- ۳۴..... ۲-۳-۳ رقابتی بودن
- ۳۵..... ۳-۳-۳ اصل شفافیت
- ۳۷..... ۴-۳-۳ پاسخ‌گویی
- ۳۸..... ۵-۳-۳ دوره‌ای، اختیاری و اصیل بودن
- ۳۹..... ۶-۳-۳ اصل سلامت انتخابات
- ۴۰..... ۴-۳ کارکردهای ویژه انتخابات در ایران
- ۴۰..... ۱-۴-۳ مشروعیت بخشی
- ۴۱..... ۲-۴-۳ ثبات سیاسی
- ۴۲..... ۳-۴-۳ قاعده مند نمودن تصدی پست‌های عمومی و انتخابی
- ۴۳..... ۴-۴-۳ کنترل قدرت سیاسی و گزینش‌گری

فصل چهارم: فساد، انواع و علل آن در هزینه‌های مالی انتخاباتی..... ۴۵

- ۴۵..... ۱-۴ مقدمه
- ۴۶..... ۲-۴ تعریف فساد در نظام انتخاباتی ایران و مطالعه تطبیقی
- ۴۶..... ۳-۴ تعاریف فساد
- ۴۹..... ۴-۴ انواع فساد در نظام انتخاباتی
- ۵۱..... ۵-۴ فساد اقتصادی
- ۵۲..... ۶-۴ فساد سیاسی
- ۵۴..... ۷-۴ علل و زمینه‌های فساد انتخاباتی
- ۵۵..... ۱-۷-۴ علل فرهنگی و محیطی

۴-۷-۲ علل شخصیتی و اداری ۵۷

فصل پنجم: سازوکارهای تضمین سلامت انتخابات در ایران ۵۹

۱-۵ سلامت انتخابات ۵۹

۲-۵ مدیریت نظارت بر انتخابات ۶۳

۳-۵ اصول راهبردی حاکم بر نظارت بر انتخابات ۶۶

فصل ششم: شفافیت هزینه‌های مالی در نظام حقوقی ایران ۶۷

۱-۶ مقدمه ۶۷

۲-۶ هزینه تبلیغات و تأمین مالی رقابت‌های انتخاباتی ۶۷

۳-۶ مفهوم شفافیت ۶۸

۴-۶ مبانی شفافیت در انتخابات ۷۱

۱-۴-۶ شفافیت و فساد ۷۱

۲-۴-۶ تأثیر بر اراده واقعی در انتخاب اصلح ۷۶

۳-۴-۶ شفافیت و دموکراسی ۷۸

۴-۴-۶ پیشگیری از جرایم انتخاباتی ۷۸

۵-۴-۶ شفافیت و پاسخ‌گویی ۷۹

۵-۶ شناسایی اصل شفافیت در هزینه‌های مالی انتخابات در حقوق ایران و سایر کشورها ۸۰

۱-۵-۶ مطالعه تطبیقی در حقوق سایر کشورها ۸۱

۲-۵-۶ شناسایی اصل شفافیت در هزینه‌های مالی انتخابات در حقوق ایران ۸۲

فصل هفتم: انواع نظارت در حوزه حقوق عمومی و انتخابات ۸۷

۱-۷ مقدمه ۸۷

۲-۷ انواع نظارت در حوزه حقوق عمومی ۸۷

۱-۲-۷ نظارت پارلمانی ۸۸

- ۲-۲-۷ نظارت اداری ۸۹
- ۳-۲-۷ نظارت قضایی ۸۹
- ۴-۲-۷ نظارت مالی ۹۰
- ۳-۷ نظارت بر انتخابات و نهاد ناظر ۹۰
- ۴-۷ شفافیت در منابع مالی انتخابات در حقوق سایر کشورها (مطالعه تطبیقی) ۹۳

فصل هشتم: منابع هزینه‌های مالی انتخاباتی و انواع آن در ایران ۹۵

- ۱-۸ هزینه‌های مالی انتخاباتی ۹۵
- ۲-۸ منابع عمومی ۹۶
- ۳-۸ منابع خصوصی ۹۸
- ۴-۸ انواع هزینه‌های انتخاباتی در ایران ۱۰۰
- ۱-۴-۸ هزینه‌های متعارف انتخاباتی در ایران ۱۰۰
- ۲-۴-۸ هزینه‌های نامتعارف انتخاباتی در ایران ۱۰۱

فصل نهم: راهکارهایی جهت شفافیت در هزینه‌های انتخابات در ایران ۱۰۵

- ۱-۹ مقدمه ۱۰۵
- ۲-۹ تدوین قوانین خاص یا اصلاح قوانین موجود ۱۰۵
- ۳-۹ پیش‌بینی منابع تامین مالی و اعمال محدودیت بر آن ۱۰۷
- ۴-۹ پیش‌بینی شورای نظارت بر هزینه‌های انتخابات ۱۰۹
- ۵-۹ پیش‌بینی یارانه دولتی برای احزاب قانونی یا کاندیداها ۱۱۰
- ۶-۹ نظارت بر هزینه‌های انتخاباتی از طریق قانون نظارت بر رفتار نمایندگان ۱۱۱
- ۷-۹ تعیین ذیحساب مالی متعهد و قسم خورده دولتی ۱۱۳

فصل دهم: جمع‌بندی ۱۱۵

- ۱-۱۰ نتیجه‌گیری ۱۱۵

١١٧ ٢-١٠ پیشنهادها

١١٩ منابع

١١٩ الف: کتب

١٢١ ب: مقالات

پیش‌گفتار

انتخابات بارزترین و قابل اندازه‌گیری‌ترین نوع مشارکت افراد در عرصه سیاسی و مسالمت‌آمیزترین شیوه برای دستیابی به قدرت در عرصه سیاسی می‌باشد. بی‌تردید مفهوم «انتخابات پاک» ضرورتی آشکار در حقوق انتخاباتی را مطرح می‌کند.

افزایش مخارج انتخاباتی نتیجه بلافصل افزایش عملیات جذب پول یا به عبارت مرسوم، ثمره افزایش بی‌رویه منابع تامین مالی احزاب سیاسی و نامزدهاست. در عین حال که وجود پول حتی برای انجام یک رقابت سیاسی حداقلی لازم و ضروری است، اما نفوذ بی‌رویه آن در رقابت‌های سیاسی، انتخابات را که باید مجرای موثق انتقال قدرت سیاسی در حکومت دمکراتیک باشد، به ورطه فساد کشانده و ضمن حیف و میل مبالغ‌ه‌نگفت و نجومی پول- که بعضاً نیز از کیسه بیت المال جبران می‌شود- سلامت آن را دستخوش تخدیش می‌کند.

«انتخابات پاک» بر انتخاباتی ساده و بی‌آلایش و عاری از نفوذ ممولان بر رقبای رقابت‌های سیاسی دلالت دارد و رقابت در آن صرفاً برای اشارت بر توانایی‌ها و استعداد‌های شخصی با توسل حدقلی به پول است. تلاش تمام نظام‌های حقوقی آن است که نفوذ پول در سیاست و هزینه‌ها و مخارج انتخاباتی و نتیجتاً فساد سیاسی را به حداقل ممکن برسانند.

در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران با اینکه در مورد نهاد انتخابات سابقه روشن و درخشانی کسب شده، اما نگاهی هر چند کوتاه به حجم اندک مقررات انتخاباتی ایران کافی است تا متوجه شویم که نظام حقوقی کشورمان در این زمینه فقیر و نارسا است.

در کتاب پیش‌رو سعی گردیده راهکارها و پیشنهادهایی جهت شفافیت در هزینه‌های مالی کاندیداها نظیر تدوین قوانین خاص یا اصلاح قوانین موجود، پیش‌بینی شورای نظارت بر هزینه‌های انتخابات، پیش‌بینی یارانه دولتی برای احزاب قانونی یا کاندیداها، تعیین ذیحساب مالی متعهد و ... مطرح گردیده است.

شیوه سازماندهی کتاب حاضر به صورت زیر می‌باشد.

فصل اول: کلیات

فصل دوم: انتخابات، تعاریف، تاریخچه و اهمیت آن

فصل سوم: اصول حاکم بر انتخابات در ایران

فصل چهارم: فساد، انواع و علل آن در هزینه‌های مالی انتخاباتی

فصل پنجم: سازوکارهای تضمین سلامت انتخابات در ایران

فصل ششم: شفافیت هزینه‌های مالی در نظام حقوقی ایران

فصل هفتم: انواع نظارت در حوزه حقوق عمومی و انتخابات

فصل هشتم: منابع هزینه‌های مالی انتخاباتی و انواع آن در ایران

فصل نهم: راهکارهایی جهت شفافیت در هزینه‌های انتخابات در ایران

فصل دهم: جمع‌بندی

در پایان، بر خود لازم می‌دانم که از همه عزیزان و بزرگوارانی که در مراحل گوناگون آماده

سازی این کتاب من را یاری نموده‌اند، صمیمانه تقدیر و تشکر نمایم.

فاطمه رئیسی

تابستان ۱۴۰۱

Transparency in Election Expenses

Fateme Raesi

انتخابات بارزترین و قابل اندازه‌گیری‌ترین نوع مشارکت افراد در عرصه سیاسی و مسالمت‌آمیزترین شیوه برای دستیابی به قدرت در عرصه سیاسی می‌باشد. بی‌تردید مفهوم «انتخابات پاک» ضرورتی آشکار در حقوق انتخاباتی را مطرح می‌کند. افزایش مخارج انتخاباتی نتیجه بلافصل افزایش عملیات جذب پول یا به عبارت مرسوم، ثمره افزایش بی‌رویه منابع تامین مالی احزاب سیاسی و نامزدهاست. در عین حال که وجود پول حتی برای انجام یک رقابت سیاسی حداقلی لازم و ضروری است، اما نفوذ بی‌رویه آن در رقابت‌های سیاسی، انتخابات را که باید مجرای موثق انتقال قدرت سیاسی در حکومت دموکراتیک باشد، به ورطه فساد کشانده و ضمن حیف و میل مبالغ هنگفت و نجومی پول - که بعضا نیز از کیسه بیت المال جبران می‌شود - سلامت آن را دستخوش تخدیش می‌کند. «انتخابات پاک» بر انتخاباتی ساده و بی‌آلایش و عاری از نفوذ متمولان بر رقبا و رقابت‌های سیاسی دلالت دارد و رقابت در آن صرفا برای اشارت بر توانایی‌ها و استعداد‌های شخصی با توسل حداقلی به پول است. تلاش تمام نظام‌های حقوقی آن است که نفوذ پول در سیاست و هزینه‌ها و مخارج انتخاباتی و نتیجتا فساد سیاسی را به حداقل ممکن برسانند. در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران با اینکه در مورد نهاد انتخابات سابقه روشن و درخشانی کسب شده، اما نگاهی هر چند کوتاه به حجم اندک مقررات انتخاباتی ایران کافی است تا متوجه شویم که نظام حقوقی کشورمان در این زمینه فقیر و نارسا است.

